

ATATÜRK ve DEVRİMCİLİK (Bülent Ecevit'in kaleminden)

30 Mayıs 2010, 12:34

DEMOKRATİK SOL GENÇLİK HAREKETİ'nin çalışmalarıyla sizlerle internet ortamında buluşan Demokratik Sol Hareket'in kurucusu ve kuramcısı Bülent Ecevit'in 1969 yılında yayımladığı ATATÜRK ve DEVRİMCİLİK adlı kitabını aşağıdaki bağlantıya tıklayarak okuyabilirsiniz

[Güvercin Kütüphanesi](#)

ATATÜRK ve DEVRİMCİLİK

Bülent Ecevit

Bu kitap geniş ölçüde Bülent Ecevit'in 11 Kasım 1969'da Ankara'da Sosyal Demokrasi Dernekleri Federasyonunca düzenlenen Atatürk'ü anma toplantısındaki konuşmasına dayanmaktadır. Ancak, Bülent Ecevit'in 1961-68 yılları arasında, değişik gençlik kuruluşlarınca düzenlenen Atatürk'ü anma toplantılarında yaptığı bazı konuşmalardan da bölümler eklenerek, ve bazı noktalar açıklığa kavuşturularak hazırlanmıştır.

1-Giriş

Son yıllarda Türkiye'de devrimcilik anlayışı yeni bir döneme girmiştir. Devrimcilik üzerinde yeni düşünceler oluşmakta, yeni yorumlar yapılmaktadır. Yeni devrim stratejileri geliştirilmektedir. Bu arada, Atatürk devrimciliği de, değişik aydın topluluklarınca, ayrı ayrı biçimlerde yorumlanmaktadır .

Atatürk'ün kurduğu devlette ve Atatürk'ün çizdiği yönde yeni devrimci atılımlar yaparken, Atatürk'ü ve Atatürk devrimciliğini, yalnız Atatürk'ün kendi yaşamış olduğu dönemin koşullarına göre değil, yaşadığımız dönemin koşullarına ve sorunlarına göre de değerlendirmek zorundayız.

Böyle bir değerlendirme duygusal olmamalıdır. Böyle bir değerlendirme Atatürk'ü tabulaştırma eğimine de dayanmamalıdır. Çünkü Atatürk'ü tabulaştırmak, Atatürkçülüğe en aykırı bir eğimdir. Atatürk kendisi, Türk toplumunu yüzyıllarca geride tutan tabulara karşı çıkmış; o tabuları, o yasakları yıkmış olan bir gerçek devrimci idi.

Atatürk, duygusal değil, akılcı bir devrimci idi. Onun için, duygusallığa da kaçmadan, Atatürk'e ne kadar inanırsak inanalım, onu bir tabu saymadan; Atatürk devrimciliğinin, bugünkü koşullar içinde nasıl olması, nasıl uygulanması gerektiğini araştırma zamanı gelmiştir artık.

2-Devrimcilerin Tutuculaşması

Genellikle bütün dünyada devrimcileri bekleyen en büyük tehlike, devrimcilerin veya devrimci kadroların tutuculaşmalarıdır.

İlk bakışta, devrimcilikle tutuculuk arasında bir çelişki var gibi görünür. Fakat dünyadaki birçok deneyler, devrim yapmış değişik ülkelerdeki görgüler, devrimcilerin, devrimci kadroların, kısa bir süre sonra tutuculuk içine düştüklerini gösterir.

Her devrimci kadro, belirli bir düzene veya rejime karşı çıkar. Eğer başarılı olursa, o rejimi veya düzeni yıkar ya da temelinden değiştirir; yerine yeni bir rejim veya düzen kurar.

Fakat bundan sonra o devrimci kadro, kendi kurduğu rejimin veya düzenin tutucusu durumuna gelir.

Başarılı bir devrimci hareketin önderi durumunda olanlar istemeseler de, çevrelerinde, kadrolarında veya daha sonra kendilerini destekleyip izleyenlerde bu tutuculuk eğimi ille ortaya çıkar.

TUTUCULAŞMANIN NEDENLERİ

Devrimci kadroların kısa bir süre sonra tutucu duruma gelmelerinin, tutuculuk eğimine kapılmalarının türlü nedenleri vardır.

- Birincisi, genellikle bütün topluluklarda tutuculuk eğimi ağır basar. Devrimci atılımlar yapanlardan bir çoğu da, zamanla, kendilerini o tutuculuk eğimine kaptırabilirler. Birinci neden budur.
- İkincisi, devrimi yapanlar ve başarıya ulaştıranlar, hiç değilse bir aşamaya kadar başarıya ulaştıranlar, kurdukları yeni rejimi veya düzeni savunmak, geliştirmek için; ayrıca kendi kendilerini koruyup kökleştirebilmek için, bir takım koruyucu tedbirler almak zorunda kalırlar. Her koruyucu tedbir, bazı tutucu eğimlere, davranışlara yol açar. Bu da, devrimcilerin, kendilerini kontrol etmezlerse, kısa bir süre içinde, tutuculuk eğimine kapılmalarının bir başka nedenidir.
- Üçüncüsü, her devrimden sonra kurulan her yeni düzenle veya rejimle birlikte, bir takım yeni egemen sınıflar veya zümreler ortaya çıkar, ve bu egemen sınıflar veya zümreler, kendi çıkarlarını pekiştirmek eğimine kapılırlar. Devrimci atılımları tutuculuğa iten etkenlerin biri de budur.
- Dördüncü neden de şudur: Bir devrimci atılıma katılanlardan veya daha sonra o devrimci atılımı destekleyenlerden birçoğunun hayal gücü ancak bir noktaya kadar erişebilir. O noktaya, o sınıra vardıktan sonra, bir takım devrimcilerin, devrimcilikleri tükenir. O sınıra varan devrimciler de tutuculaşır. Atatürk, bir konuşmasında bunu belirtmiştir. Bazı yol arkadaşlarının, kendi hayal güçlerinin sınırına vardıkça, kendisini bıraktıklarını; ve kendisinin, devrimci yolunda ilerlemeye devam ettiğini söylemiştir. Devrimcilerden çoğu, birer Atatürk olamazlar, birçok devrimciler, bir devrimi aşamadan aşamaya sürdürecektir hayal gücünden ya da enerjiden yoksundurlar.

Bütün bu etkenler, özellikle dördüncü etken, devrimci kadroların büyük bir bölümünü, bir süre sonra, bir devrim-ertesi uyuşukluk içine düşürür. Buna, devrimci uyuşukluğu da denebilir. Devrim yapmış her ülkede bu uyuşukluk görülmüştür.

Onun içindir ki, gerçek devrimciler, devrimci güdülerini, kişiliklerini yitirmeyen önderler, zaman zaman, çevrelerindeki kadroyu silkelemek zorunda kalmışlardır. Bazan büyük güçlükleri göze alıp, bir kadroyu bir noktada bırakmak, yeni bir kadro ile yeni devrimci atılımlar yapmak zorunda kalmışlardır. Bunu yapamayan devrimci önderler, kendileri de tutuculuğa sürüklenmiş, kendi devrimci kişiliklerini de kısa zamanda yitirmişlerdir.

3-Süreklî Devrimcilik

DEVİRİMCİLİĞİN SOMUT VE SOYUT YÖNLERİ

Atatürk devrimciliği iki yönlüdür.

Bir yönüyle, Atatürk devrimciliği, onun, sağlığında yapmış olduğu devrimleri kapsar.

Devlet biçiminde, yasa düzeninde yapılan devrimler, laiklik devrimi, yazı devrimi, kadın hakları devrimi, giyim kuşamla ilgili devrimler, belirli kişilere tanınmış ayrıcalıkları kaldıran devrimler, bu arada sayılabilir. Bunların hepsinin üstünde de, Türk Ulusunun siyasal ve ekonomik bağımsızlığını sağlayan Kurtuluş devrimi gelir.

Bunlar Atatürk devrimciliğinin somut yönüdür.

Öte yandan, Atatürk, Türk toplumunun evrim yoluyla değil, devrimci atılışlarla ilerlemesini öngörmüştü. Buna göre, Atatürk devrimciliği, Atatürk'ün sağlığında yapılmış somut devrimlerle sınırlı kalmamakta, sürekli bir devrimcilik niteliğini kazanmaktadır.

Bu da, Atatürk devrimciliğinin soyut yönüdür.

İnsan, ancak, Atatürk devrimciliğini her iki yönüyle, somut ve soyut yönleriyle benimserse gerçek bir Atatürkçü, gerçek bir Atatürk devrimcisi olabilir.

Kendilerini Atatürk'e bağlı sayan, su katılmamış devrimci sayan bazı kimseler vardır ki, yalnız Atatürk'ün somut devrimlerini benimserler.

Böyleleri, aslında, devrimci değil, tutucudurlar.

Atatürk ise, her türlü tutuculuğa karşı idi. Herhalde 10 Kasım 1938'den sonra yaşasa idi, daha bir süre Devletin başında kalsa idi,

- Ben yapacağım devrimleri yaptım, bitirdim; Türk toplumu için artık başka devrim gerekmez, demeyecekti.

O güne kadar yapılmış devrimlere yenilerini eklemek isteyecekti; ve herhalde o güne kadar yapılmış devrimlerle yetinilmesini isteyenleri devrimci değil, tutucu kimseler olarak görecekti, onlarla mücadele edecekti.

Atatürk, sürekli devrimcilik isteyen bir önderdi.

Hızla değişmesi gerekli bir toplum için, hele sınaileşmenin, gelişmenin bu kadar hız kazandığı bir çağda, sürekli devrimciliği zorunlu görürdü.

Öyleyse, gerçek Atatürkçülerin, gerçek Atatürk devrimcilerinin yenmeleri gereken direniş, yalnız Atatürk yaşarken yapılmış devrimleri reddeden gericilerin direnişi değildir. Öyle gericilerden, gelen direniş, zaten, geniş ölçüde etkinliğini yitirmiştir.

Bugün Atatürk devrimciliğine karşı başlıca, engelleme,

- Yeni alfabeyi kaldırıp gene Arap alfabesini getirelim! diyenlerden mi geliyor?

- Kadınları gene kafes arkasına, peçe altına sokalım! diyenlerden mi geliyor?

- Anayasadaki laiklik hükmünü kaldıralım, hilafeti geri getirelim; Medeni Kanunu kaldırıp Şeriata dönelim! diyenlerden mi geliyor?

Hayır!

Bunları isteyenler, gerçi, Türk toplumunda hala vardır. Son yıllarda sesleri de yükselmiştir. Ama iktidardaki politikacıların somut Atatürk devrimlerinden taviz vermeye en yatkın oldukları dönemlerde bile, bunları isteyenler, güçlü olmamışlardır. Bir ölçünün üstünde etkili olamayacak kadar, zamanın gerisinde kalmışlardır.

Asıl direniş, asıl engelleme ve baskı, Atatürk'ün somut devrimleriyle vardığı noktadan bir adım ötesine geçilmesini istemeyenlerden gelmektedir.

SOMUT DEVRİMLERİ YAŞATMAK İÇİN DE SÜREKLİ DEVRİMCİLİK GEREKİR

Bırakınız Atatürk devrimlerine yenilerini eklemeyi; Atatürk'ün, kendi sağlığında yapmış olduğu somut devrimleri yaşatmak için, o devrimlerin gerçekliğini koruyabilmek veya onlara gerçeklik kazandırabilmek için bile, sürekli olarak, yeni devrimci atılışlar gereklidir.

Acaba gerekli midir?... Atatürk devrimleri arasında henüz yeterince gerçeklik kazanamamış olanlar veya gerçekliğini yitirmekte olanlar var mıdır?

Bu konuda basit birkaç örnek vermek isterim.

Gerçeklik Kazanmayan Devrimler:

Bundan 44 yıl önce, yasa düzenimizde, aile düzenimizde ve kadın haklarında büyük devrimler yapılmıştır. O arada çok kadınla evliliğe son verilmiştir.

Oysa, Anadolu'nun bazı yerlerinde, özellikle Doğu Anadolu'nun pek çok yerinde, çok kadınla evlilik olağandır. Yalnız Medeni Kanun'dan önce evlenmiş bazı yaşlılar değil, onların çocuklarından, çocuklarının çocuklarından da bazısı, çok kadınla evlidir.

Ekonomik ve sosyal yapıyı değiştiren bazı devrimler yapılmadıkça da, bu durum sürüp gidecektir.

Şapka devrimi yapıldı 45 yıl; şeyhlik, seyitlik gibi unvan ve sıfatların ve bu unvan ve sıfatlara bağlı giyim ve kuşamların yasaklanmasına dair devrim kanunu çıktı da gene 45 yıl geçmiştir. Ama Doğu'nun bazı bölgelerinde hala şeyhler vardır, seyitler vardır. Şeyhlerle seyitlerin kolayca ayırt edilen özel başlıkları, giyim kuşamları vardır.

Nedendir bunlar? Acaba Doğu Anadolu halkı tutucu mudur, gerici midir?... Doğu Anadolu halkı Atatürkçü mü değildir?...

Tersine, Türkiye'nin belki en uyanık, en ilerici halkı, yeniliklere en yatkın halkı Doğu Anadolu'dadır. Türkiye'nin hiçbir bölgesinde Atatürk sevgisi, Atatürk'e bağlılık, Doğu'dakinden daha bilinçli, daha köklü ve içten değildir. Doğu Anadolu, zengin bir Atatürk folklorunun doğup yaşadığı bir bölgedir.

Öyleyse, bazı somut Atatürk devrimlerinin, hem de Atatürk'ün en çok önem verdiği devrimlerden bazısının, bu bölgede yeterince tutunamamış olması nedendir?...

Değişmeyen Yapı

Bunun da nedeni, o bölgenin, henüz, bu devrimlere gerçeklik kazandırabilecek, bu devrimleri yaşar duruma getirebilecek bir ekonomik ve sosyal yapı değişikliği geçirememiş olmasıdır.

Bugünkü toprak düzeniyle, bugünkü gelir dağılımı düzeniyle, bugünkü kredi düzeniyle o bölgeler halkından büyükçe bir kısmının kaderi, hala, belirli kişilere bağlı kalmaktadır. İstedığımız kadar, Atatürk'ün diliyle, "imtiyazsız, sınıfsız bir kütle" olduğumuzu söyleyelim, bu kişilerin, yasalara değil, fakat törelere veya sosyal ve ekonomik yapıya dayanan imtiyazlı durumları vardır. Bu kişiler, o bölgede, sosyal ve ekonomik yapı aksaklığının, düzen bozukluğunun, hatta devlet eksikliğinin meydana getirdiği boşlukları doldurmakta, bu boşlukların sebep olduğu maddi veya manevi bazı ihtiyaçları karşılamaktadırlar.

Bazan ağalar, şeyhler sürülmekte, ama sürüp giden boşluklar ve ihtiyaçlar, yeni ağalar, yeni şeyhler

yaratmaktadır, veya eskilerini geri getirmektedir.

Düzende Devrim Gerekli

Özellikle o bölgeler için toprak düzeninde, gelir düzeninde, vergi ve kredi düzeninde, bazı devrimler gereklidir. Bunlar Atatürk devrimlerine yabancı devrimler olmayacaktır. Bunlar, Atatürk devrimlerinin gereği olan, Atatürk devrimlerine gerçeklik kazandırıcı devrimler olacaktır. Doğuda, Güneydoğuda, milyonlarca insanın kaderini birkaç büyük toprak sahibine bağlayan toprak düzeni değişmedikçe, bu değişimi sağlayıcı bir devrim olmadıkça 1938'den önce yapılmış bazı devrimler o bölgede gerçeklik kazanamayacaktır.

Atatürk'ün İsteddiği Toprak Reformu

Atatürk de bunu görmüştü, ve 1936 ve 1937'de Millet Meclisi'ni açık konuşmalarında, toprak reformunun gerekliliğini belirtmişti,

Örneğin, 1 Kasım 1936'da, Atatürk, "Toprak Kanunu'nun bir neticeye varmasını Kamutayın yüksek himmetinden beklerim. Her Türk çiftçi ailesinin, geçineceği ve çalışacağı toprağa malik olması behemahal lazımdır" diyordu.

1 Kasım 1937'de de Atatürk, bu konuda şöyle konuşuyordu:

"Memlekette topraksız çiftçi bırakılmamalıdır. Bundan daha önemli olan ise, bir çiftçi ailesini geçindirebilen toprağın, hiçbir sebep ve suretle, bölünemez bir mahiyet almasıdır. Büyük çiftçi ve çiftlik sahiplerinin işletebilecekleri arazi genişliği, arazinin bulunduğu memleket bölgelerinin nüfus kesafetine ve toprak verim derecesine göre sınırlanmak lazımdır... Köyde ve yakın köylerde, müşterek harman makinaları kullandırmak, köylülerin ayırlamayacağı bir adet haline getirilmelidir."

Atatürk'ün, ileri bir toprak reformu isteğini beliren, Meclis tutanaklarına geçmiş bu açık sözlerine rağmen, "toprak reformu yapmayız" diyenler, "toprak reformu mülkiyet düşmanlığıdır, komünistliktir" diyenler, yani bilerek veya bilmeyerek, Atatürk'ü de komünistlikle suçlamaya cür'et edenler, Atatürkçü geçinebilmektedirler.

Oysa, adaletli olmayan bir toprak düzeninde, Atatürk'ün özlediği çağdaşlaşmanın gerçekleşemeyeceği, Atatürk'ün sağlığında yapılmış devrimlerden bile birçoğunun kökleşmeyeceği artık kesin olarak ortaya çıkmıştır.

Bağımsızlığı Koruyabilmenin Gereği

Atatürk'ün, Türk halkıyla birlikte yaptığı en büyük devrimlerden biri, Türkiye'nin bağımsızlığının sağlanması idi.

Fakat, tümüyle ekonomide, özellikle toprakta, başka reformlar, devrimler yapılmadıkça bağımsızlığa da süreklilik kazandırılmayacağı, siyasal bağımsızlığın gereği olan ekonomik bağımsızlığın korunamayacağı, arada geçen yıllarda görülmüştür.

Türkiye'nin, bağımsız bir sanayi toplumuna geçişini hızlandıracak her tedbir, her reform, her devrim, Atatürk devrimciliği ve Atatürk milliyetçiliği doğrultusunda atılmış adımlar olacaktır.

Bu yönde yeterli atılımların yapılamamış olması, hele, geriye doğru bazı adımlar atılması, giderek, Türk ekonomisinin dışa bağılılığını yeniden arttırmış, Türkiye'de yabancı sömürsünü yeniden hortlatmıştır. Kurtuluş Savaşı'nın kazanılması üzerine kaldırılan kapitülasyonlar, değişik biçim ve ölçülerde yeniden

belirmeye başlamıştır.

Hele 1954'te yabancı sermayeye, özellikle yabancı petrol ve maden ortaklıklarına verilen imtiyazlar, bu gerilemeyi büsbütün hızlandırmıştır.

Birinci Dünya Savaşı sonunda yurdumuzu bölüşen yabancıların amacı, topraklarımızın üstünden çok altını, topraklarımızın altındaki kaynakları ele geçirip sömürmekti. Kurtuluş Savaşı, yabancıları topraklarımızdan çıkartmış, fakat 1954'te çıkarılan yasalarla, yeraltı kaynaklarımız, petrolümüz ve bazı madenlerimiz, yeniden, yabancı sömürsüne açılmıştır.

Demek ki, Atatürk'ün bağımsızlık devrimine gerçeklik ve süreklilik kazandırabilmek için, Türkiye'yi ekonomide dışa bağılılıktan, Türkiye'nin kaynaklarını yabancı sömürsünden kurtaracak, yeni tedbirler, yeni devrimler gereklidir. Gerekli olan bu yeni devrimlerin başında da, yabancı sermaye düzeninin değiştirilmesi ve bütün yeraltı kaynaklarımızın millileştirilmesi gelmektedir.

4-Atatürk'ün Gençliğe Verdiği Ödev

Atatürk devrimciliğinin sürekli olması gerektiğini gösteren; Atatürk'ün çizdiği doğrultuda, Atatürk'ün benimsediği ilkelere dayanan yeni devrimler yapılmazsa, Atatürk ülküsüne erişilemeyeceğini, Türkiye'nin çağdaş uygarlık düzeyi üstüne çıkarılamayacağını; onun, kendi sağlığında yapılmış somut devrimlerin bile kökleşip korunamayacağını ortaya koyan örnekler daha da çoğaltılabilir.

İşte bu gerçeği zamanında sezen Atatürk, devrimciliği, sürekli devrimciliği, bir temel ilke edinmiştir.

Devrimci kadroların tutuculaşması tehlikesine devrim ertesi uyusukluk tehlikesine karşı da, kendinden sonra bile geçerli olacak bir çare düşünmüştür. Başka hiç bir ülkedeki bir devrimcinin o zamana kadar bulamadığı bu çareyi, ilk kez, Atatürk bulmuştur.

Bu çare, başlattığı devrimleri ve kurduğu devleti gençliğe emanet etmek, devrimciliğin öncülüğünü gençliğe vermektir.

Atatürk'ün, gerek 1927'deki Büyük Söylevi'nin sonunda gençliğe seslenişi, gerek, daha sonra, Bursa'daki konuşması, bu emanetin, bu görevlendirişin açık belgeleridir.

Tarih boyunca ve çağımızda, devrimini veya kurduğu devleti, kendi çocuklarına, kendine yakın kişilere, belirli kadrolara, belirli kuruluşlara, belirli zümre veya sınıflara emanet eden, veya kendileri hep yaşayacak, hep başta kalacakmış gibi, eserlerini kimselere emanet etmeyi içlerine sindiremeyen, devrimciler, devlet kurucuları, siyasal önderler görülmüştü.

Fakat Atatürk'e gelinceye kadar, hiç bir devrimci, hele hiç bir devlet kurucusu, kendi eserini, kendi kurduğu devleti ve başlattığı devrim hareketini, gençliğe, hem de yalnız o günün gençliğine değil, daha sonra gelecek olan, kendisi hayattan ayrıldıktan sonra da gelecek olan genç kuşaklara emanet etmeyi düşünmemişti.

NEDEN GENÇLİĞE?...

Atatürk, eserini ve başlattığı devrimci hareketi neden gençliğe emanet etmiştir?...

Çünkü Atatürk, sürekli devrimciliğin güvencesini, ancak, gençliğin, tam bir sorumluluk bilinciyle, devrimciliğe sahip çıkmasında, devrimciliğin öncülüğünü ele almasında görüyordu.

Çünkü toplumun en dinamik unsuru, tutuculuktan, gelenekçilikten en uzak unsuru, doğal olarak en devrimci unsuru, gençlikti.

Gençlik Bir Sınıf Değildir

Gençlik bir sınıf değildi. Sınıf bilinci, sınıf çıkarıcılığı veya sınıf tutuculuğu, en az gençlikte bulunurdu.

Gençlik, hiç bir toplumda, kurulu düzene, kendisini tutuculaştıracak kadar çıkar bağlarıyla bağlı değildir; daha doğrusu, toplumun, bu bağlardan en az etkilenen kesimidir. Dünyanın her yerinde, zengin çocukları arasından pek çok solcu çıkması da gösterir ki, gençlik, sınıf çıkarlarının ve bağlarının en az etkisinde kalan unsurdur.

Gençlik Donmuş Bir Toplum Kesimi Değildir

Öte yandan, gençlik; statik, donmuş bir toplum kesimi değildir. Üyeleri sürekli yenilenen bir kesimdir. Onun için de gençliğin dinamizmi sürekli'dir.

Çağımız, çok hızlı değişen bir çağdır. Genellikle durulmuş oturmuş kişilerin, bu kadar hızlı bir değişmeye kafa ve ayak uydurmaları beklenemez. Toplumun bu hızlı değişmeyi izleyebilmesi, ancak, gençlik kadar dinamik bir unsurun öncülüğüyle sağlanabilirdi.

Nitekim, son yıllarda dünyanın pek çok ülkesinde, gençliğin baş kaldırması, gençliğin bir çeşit "iktidar" istemesi ve toplumları ileri doğru zorlaması, genellikle yönetici kadroların, çağımızdaki hızlı değişmeye kafa ve ayak uyduramayışlarından; gençliğin bunu fark edişindedir.

Gençlik Tutucu Değildir

Atatürk, gençliğin, sürekli dinamizmini, gençliğin tutuculuktan en uzak unsur oluşunu, gençliğin potansiyel devrimci enerjisindeki tükenmezliği, yeryüzünde ilk sezen önder, bunu ilk değerlendiren devrimci ve devlet kurucusu olmuştur.

Gençliğin bu devrimci gücünü, bu tükenmez devrimci enerjisini, başka ülkelerde başka bazı devrimciler, başka bazı önderler, Atatürk'ten çok sonra ancak Atatürk'ün ölümü üstünden 25-30 yıl kadar geçtikten sonra, sezmeye başlamışlardır; veya, ancak gençlik kendisi, değişik ülkelerde, devrimci potansiyelini açığa vurduktan sonradır ki, bazı önderler, bu devrimci gücü, bu tükenmez devrim enerjisi kaynağını değerlendirme i düşünememişlerdir.

Geleceğe Yöneliş

Atatürk hareketi, bir geçmişten kopuş, geleceğe yöneliş hareketiydi. Böyle bir hareketi de ancak, tutuculuktan, gelenekçilikten, eskiye bağlılıktan en kolaylıkla kurtulabilenler yürütebilirlerdi. Tutuculuktan, gelenekçilikten, eskiye bağlılıktan en kolaylıkla kurtulabilen güç de gençlik olduğu içindir ki, Atatürk, başlattığı hareketi gençliğe emanet etmiştir.

Büyük tarih felsefecisi Arnold Toynbee 1968'de Ankara'da verdiği konferansta, on sekizinci yüzyıl başlarında, İspanya'nın, Hollanda'nın ve İsveç'in, Avrupa'daki başlıca büyük devletler arasında yer aldığını; bunlardan, hep eski büyüklüğünün hayaliyle yaşayan İspanya'nın, çağdaş ilerlemeye ayak uyduramadığını; ama eskiyi bırakıp geleceğe yönelebilen Hollanda ile İsveç'in sürekli güçlenebildiklerini söyledi. Atatürk Türkiye'sinin de, geçmişi bırakıp geleceğe yönelebildiği için güçlenebildiğini, geleceğe güvenle bakabildiğini belirtti.

Atatürk, geçmişten kopup geleceğe yönelişte, en etkili sürükleyici gücün, gençlik olacağını görmüştü.

Gençlik Tabuların Üstüne Yürür

Gene Atatürk, dogmaların, tabuların, putların üstüne yürüyen bir önderdi. Gençlik de, özellikle çağımız gençliği de, dogmaların, tabuların, putların üstüne yürüyenlerin başında gelmektedir. Atatürk, gençlikteki bu eğilimi de fark ettiği içindir ki, devrimciliği gençliğe emanet etmiştir.

TÜRK GENÇLİĞİ KENDİ YOLUNU KENDİ BULMALIDIR.

Bugün bütün dünyayı saran, dünyadaki bütün dogmaları, tabuları, putları yıkmaya yönelen ve yeni bir düzen arayışı içine giren -bu arayıştan henüz belirli sonuçlar çıkmış olmasa da öyle bir arayışı başlatan- gençlik hareketlerinin, bütün toplumu etkileyici, ileri götürücü bir güç haline gelişi, ilkin Atatürk, Türkiye'sinde başlamıştır.

Türkiye'deki gençler, Atatürk'e inanan, kendi kendilerine güvenen, ve gençliğin Türkiye'ye özgü durumunu iyi değerlendirebilen gençler, Türkiye'de yeni gençlik hareketlerini oluştururken, gençlik hareketlerine yön çizerken, başka ülkelerdeki gençlik hareketlerini örnek alacak durumda değildirler. Neden değildirler?... Çünkü gençliğin bir devlete sahip çıkışı, gençliğin bir topluma yön verışı, gençliğin bir anlamda ve ölçüde iktidarı paylaşması, ilk kez Türkiye'de görülmüştür. Bunun uygulamada nasıl yürütülebileceğini, gençliğin topluma en yararlı devrimci eylem biçiminin nasıl olabileceğini, Türk gençliği kendisi oluşturup, başka ülkeler gençliklerine örnek olarak gösterebilecek durumdadır.

Özentencilikten Sakınmak

Şimdiye kadar Türk toplumu, yenileşme hareketlerinin çoğunda, özentencilikten kendini kurtaramamıştır. Ama Türk gençliği, kendi devrimci eyleminde, özentencilığe düşmekten sakınmalıdır.

Yalnız gençliğin bu ölçüde sorumluluk yüklenmesi ilk kez Türkiye'de görüldüğü için değil, Türk toplumunun koşulları başka toplumlarınkinden çok değişik olduğu için de, devrimci Türk gençliği, kendi devrimci eylemlerini, devrimci eylem stratejisini, yöntemlerini, kendisi bulup uygulamalıdır.

Başka Ülkelerdeki Gençliğin Tutumu

Bugün gençlik hareketlerinin ileri ölçülere vardığı birçok ülkelerde, bu hareketlere katılan gençler, hatta bu hareketlere önderlik eden gençler, genellikle nelere karşı olduklarını bilmekte ve söylemektedirler. Kurulu düzene, çağını dolduran kurumlara, eskimiş olan her şeye, geçerliğini geniş ölçüde yitirmeye başlayan birçok değer ölçülerine karşıdır. Bunların hepsini yıkmak istemektedirler. Fakat, karşı olduklarının, yıkmak istediklerinin yerine ne konulması gerektiğini söylememekte, bilmemekte; bilip söylemekle de kendilerini sorumlu görmemektedirler. Neye karşı savaştıklarını büyük cesaretle ve açıklıkla belirtmektedirler, ama ne için savaştıklarını açık seçik ortaya koymamakta, koyamamaktadırlar. Bunu gerekli de saymamaktadırlar.

Türk Gençliğinin Sorumluluğu

Oysa, devrimci Türk gençliği, omuzlarında bir büyük emaneti, o emanetin ağır sorumluluğunu taşımaktadır: Atatürk'ün eserini yaşatmak ve Atatürk'ün başlattığı devrimci hareketi sürdürmek...

Çünkü, daha önce de belirttiğim gibi, hiç bir devlet kurucusu kendi eserini, hiç bir devrimci önder, kendi başlattığı devrimci hareketi, Atatürk gibi, gençliğe emanet etmiş değildir.

Üstyapı Kurumlarına Karşı Savaş Gerekli Değil

Üstelik Türkiye'de, üstyapı kurumlarından büyük bölümü zaten değişmiştir. Ya Atatürk tarafından değiştirilmiştir ya da -27 Mayıs 1960 Devrimi ile- gençlik hareketlerinin sonucu olarak değişmiştir.

Onun için, başka bazı ülkelerde olduğu gibi gençliğin, Türkiye'de, üstyapı kurumlarına karşı savaş açması, üstyapı kurumlarına karşı bir yıkıcı eyleme girişmesi söz konusu değildir, söz konusu olmamak gerekir.

Altyapı Devrimciliği

Türkiye'de daha çok altyapı değişikliği gereklidir. Daha çok altyapı kurumları arasında değişmesi gerekenler, gençliğin de değişmesini istediği kurumlar vardır. Ancak, bu altyapı değişikliklerinin gerektirdiği ölçüde, üstyapıda da yeni bazı değişikliklere veya düzeltmelere ihtiyaç duyulabilir.

Yön ve Çerçeve

Altyapı devrimciliğinin ise yönünü Atatürk çizmiştir; çerçevesini Anayasa ortaya koymuştur.

Altyapı devrimciliğinin yönünü çizen önder, devrimci Türk gençliğinin inandığı, benimsediği önderdir. Altyapı devrimciliğinin çerçevesini ortaya koyan yeni Anayasa ise, devrimci Türk gençliğinin eyleme geçmesi sonucu, o gençliğin özelemlerine uygun olarak hazırlanmış ve o gençlik tarafından benimsenmiş bir Anayasadır.

Demek ki, devrimci hareketin ne yönde sürdürülmesi gerektiği, yıkılması gerekenlerin yerine nelerin getirileceği Türkiye'de daha açık seçik olarak ortaya konma durumundadır.

Bu nedenlerledir ki, başka ülkelerde gençlik hareketlerini yürütenler, yalnız yıkıcı olmakta kendilerini haklı görebilseler bile; Türkiye'de devrimci gençlik eylemini yürütenler, yalnız bozuk düzene karşı değil, yalnız yıkıcı değil, yapıcı ve yol gösterici olmanın da sorumluluğunu omuzlarında taşımaktadırlar.

Halkçılık Gereği

Bu sorumluluğu yerine getirirken, Atatürk'ün emanetine layık olabilmek için, bu emaneti yüklenmenin sorumluluğuna uygun davranabilmek için, Atatürk'ün devrimcilik yöntemlerini de benimsemek zorundadırlar. Bu arada, halka karşı değil, halka yabancı değil, Atatürk gibi halkçı olmak, halkla özdeşleşmeye çalışmak zorundadırlar.

Bu zorunluluğun ayrıntılarına girmeden önce, Türkiye'deki devrimci tutuculaşması veya devrim sonrası uyuşukluk, niçin ve nasıl ortaya çıkmıştır, kısaca bunun üstünde durmak uygun olur.

5-Türkiye'de Devrimci Tutuculaşması Nasıl Olmuştu?..

Devrimcilerin veya devrimci kadroların tutuculaşma eğimine ve bunun genel nedenlerine, II. Bölümde değinmiştim.

Her devrimci atılımdan sonra olduğu gibi, Atatürk'ün Cumhuriyeti kuruluşundan ve ilk devrimleri yapışından sonra da, birçok devrimcilerde, bu eğim, yapılan kadarını yeter görme biçiminde ortaya çıkmıştır.

Atatürk'ün ölümünden sonra bu eğim, bazı devrimcilerde daha da belirgin duruma gelmiştir. Atatürk sağlığında hangi devrimleri yaptı ise, Türkiye için gerekli devrimlerin onlardan ibaret olduğu düşüncesine

kapılmıştır bu kimseler.

Oysa, Atatürk kadar güçlü ve tükenmez bir devrimci; Atatürk gibi, devrimde süreklilik arayan, süreklilik aradığı içindir ki, devrimciliği bir kalıcı ilke olarak benimseyen, benimsediği temel ilkeler arasına alan ve gençliğe emanet eden bir devrimci; 10 Kasım 1938'den sonra yaşasaydı, elbette başlattığı devrimleri başka devrimlerle bütünleyip sürdürerek daha ileri götürmek isteyecekti.

TUTUCULAŞANLAR

Zoraki Devrimciler

Bir noktaya kadar yapılan devrimleri yeter görenlerden bazıları zaten zoraki devrimcilerdi. Atatürk'ün etkisinde kalarak, Kurtuluşun ve yeni bir devlet kuruluşunun heyecanına kapılarak veya resmi tutumun dışına düşmeme kaygısı ile devrimci görünmüşlerdi.

İlk heyecan geçtikten, hele Atatürk öldükten sonra, bunların devrimciliğinin bir noktada durmuş olması doğaldır.

Hayal Gücü Tükenenler

Bazılarının da hayal gücü, kendilerini devrimcilikte ancak bir noktaya kadar getirebilmiştir. Ondan ötesine, hayalleri, kültürleri, dünya görüşleri yetmemiştir. Bunlar da o noktada tutuculaşmaya başlamışlardır.

Çıkar Tutuculuğu

Gene Cumhuriyet kurulduktan bir süre sonra ortaya çıkan tutuculuk eğiminin bir başka nedeni de şudur: Kurtuluş Savaşı sırasında ve sonrasında, bazı kimseler, bazı çıkarlar sağlamışlardır. Yeni kurulmakta olan rejimde elde ettikleri bu çıkarları veya kudret mevkilerini korumak güdüsü ile tutucu olmaya başlamışlardır. Yapılacak başka bazı devrimlerin, özellikle altyapı devrimlerinin, elde ettikleri çıkarları veya eriştikleri kudret mevkilerini sarsabileceğini, ellerinden alabileceğini düşünmüş veya sezmişlerdir. Bunlar da, devrimleri belirli bir noktada dondurmak isteyenler arasında yer aldıkları için, tutucu olmuşlar, devrim sonrası tutuculuğuna yol açmışlardır.

Eşraf, Mütegalibe Tutuculuğu

Nüfuzunu Şeriat'tan almak iddiasında olan bir saltanata, gücünü dinden alan bir yönetime karşı, ve Türkiye'yi aralarında bölüşen, büyük ölçüde istila eden, dünyanın en güçlü devletlerine, bir dünya savaşını kazanmış devletlere karşı, bir kurtuluş savaşını örgütleyip yürütmek kolay değildi. Bu savaşı örgütler ve yürütürken, Atatürk bir halk hareketini oluşturmada, halkın desteğini ve gücünü harekete geçirmede kendisine yardımcı olabilecek bazı nüfuzlu kişilere, eşrafına, mütegalibesine, nüfuzlarını maddi varlıklarından veya manevi otoritelerinden alan bazı kimselere de ister istemez dayanmak, onların da yardımına, ister istemez başvurmak zorunda kalmıştı

Genellikle bu gibi kimseler de, ilk devrimci atılımlardan sonra kendi durumlarını, nüfuzlarını koruyabilmek için, tutucular arasına, devrimleri belirli bir noktada dondurmak isteyenler arasına katılmışlardı.

ALTYAPI DEVRİMCİLİĞİNE YÖNELMEYİ GÜÇLEŞTİREN ETKENLER

Genel Koşulların Elverişsizliği

Bu gibi kimselerin etkili olabildikleri ye ekonomik güçleriyle halkın sesini kısabildikleri bir ortamda; Osmanlı

Devleti'nden arta kalan yoksul bir ülkede; yoksul, yorgun, eğitim düzeyi çok düşük ve ekonomik bakımdan geri kalmış bir toplumda; altyapı değişikliklerine yönelmek ve hızlı bir ekonomik gelişmeyi yürütmek kolay olmazdı.

Bilgi Yetersizliği

Üstelik o dönemde, ekonomik ve sosyal sorunlarla ilgilenen, bu konularda yeterli bilgisi olan Türk aydınlarının sayısı çok azdı. Geri kalmış ülkeler için gelişme kuramları ve modelleri de henüz dünyada oluşturulmaya başlamamıştı.

Bunlar da, altyapı devrimciliğine yönelmeyi, üretim ilişkilerinde halk yararına köklü değişiklikler yapmayı güçleştiren etkenler arasında idi.

Atılabilen Adımlar

Bütün bu güçlükler ve engellere rağmen, o dönemde, yabancı sömürsünün, ekonomide dışa bağılılığın - bir süre için de olsa- sona erdirilebilmiş; devlet eliyle bazı önemli sınai girişimlerde bulunulabilmiş; planlama yolunda denemelere başlanabilmiş; köylü üzerinden aşar vergisi kaldırılabilmiş; bazı ürünlerin köylüden aracısız alımına başlanabilmiş; ve işçi hakları yolunda ilk adımların atılabilmiş olması, çok büyük başarılarıdır.

Ama, değindiğimiz güçlükler yüzünden, Türkiye'nin gelişmesi ve çağdaşlaşması, ekonomik ve sosyal bir yapı ve düzen değişikliği niteliğini kazanamıyordu. Üstyapı değişikliklerine öncelik veren; ilerde girişilebilecek daha köklü değişikliklere, altyapı devrimlerine, bu üstyapı değişiklikleriyle ancak olanak ve ortam hazırlayan bir gelişme ve çağdaşlaşma olmak durumunda kalıyordu.

Varlıkların ve Bürokratların Üstyapı Değişiklikleriyle Yetinmeleri

Üstyapı ile ilgili değişikliklerdense, daha çok, belirli zümreler, nispeten varlıklı olan veya yönetici bürokrat kadronun üyesi bulunan kimseler yararlanıyordu

Bunlar o ölçüde değişikliklerle, o ölçüde değişikliklerin sağladığı yüzeysel bir gelişme ve biçimsel bir çağdaşlaşma ile yetinebiliyorlardı. Daha ileri devrimci atılımları, ekonomik yapıyı ve düzeni değiştiren altyapı devrimlerini gerekli görmüyorlardı. Hatta birçokları bunlardan sakınıyorlardı.

Halktaki Özlemin Engellenişi

Ekonomik ve sosyal yapıda daha derinliğine bir değişiklik özlemi, ancak, geniş halk topluluklarında vardı. Bu da, genellikle, bilinçlenmemiş bir özleyişti. Daha çok, böyle, bilinçsiz olarak özlediği, beklediği düzen değişikliğini bulamayan halk toplulukları yüzeysel bir gelişmenin, biçimsel bir çağdaşlaşmanın ilk nimetlerinden yararlanan güçlü kişileri veya aydın bürokrat kadroyu, kendi istekleri, kendi özlemleri önünde engel gibi görüyordu. Kendi yoksulluğunun ve çaresizliğinin sorumlusu olarak görüyordu.

Halk, bu görüşünde de haksız sayılamazdı. Çünkü, devrimleri belirli bir noktada dondurmak isteyenler, genellikle, demokrasi devrimine karşı çıkıyorlardı; halka tanınmak istenen yeni siyasal ve sosyal haklara karşı çıkıyorlardı; Atatürk'ün 1936 ve 1937'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni açış konuşmalarında ısrarla ve açıkça istediği toprak reformuna karşı çıkıyorlardı. Halkın, özlemlerini serbestçe dile getirebilmesini engelliyorlardı.

Aşılamayan Kale

Bunlar, tek partili rejimin koşulları içinde çok güçlü bir çevre meydana getiriyorlardı; belirli bir sınıra kadar

yapılmış olan ve daha çok üstyapıyı etkileyen devrimleri, bir çember içinde, bir kale içinde hapsetmek istiyorlardı.

Bu kaleyi aşip da halk yararına yeni devrimler yapmak ve o devrimlerle toplumu daha ileriye götürmek gitgide güçleşiyordu.

Atatürk, kendi yaşamında, iki kez, bu çemberi kırmak, bu kalede gedikler açmak istedi. Onun için, çok partili rejime girmeyi denerdi.

Fakat bu denemeler, bazı çevrelerdeki tepki birikiminin şiddeti yüzünden ürkütücü bir biçim aldı. İki kez aralanan kapılar yeniden kapatıldı.

Tepkinin Asıl Kaynağı

Aslında bu tepki seli, kale kapıları açıldığı vakit içini istila edecekmiş gibi, yapılan devrimleri silip süpürecekmiş gibi görünen tepki seli, halkın kendisinden gelmiyordu.

Bunlar, daha çok, devrimleri belirli bir noktada dondurmak isteyen veya o zamana kadar yapılmış devrimlerden bile çıkarları bozulan bazı güçlü veya tutucu çevrelerden geliyordu. Yapılmış devrimlerden çıkarları bozulanların başında da, maddi güçlerini veya manevi nüfuzlarını din istismarı yoluyla sağlamaya alışmış olanlar vardı.

Halkın ekonomik durumunu pek etkilemeyeceği değişiklikler olarak görünen bir çağdaşlaşmaya karşı, halkta biriken hoşnutsuzluğu, bu çevreler, bu kimseler, kendi amaçları uğrunda kullanıyor, körükliyor ve yer yer tepkiye dönüştürüyorlardı.

Demokrasinin Engellenişi

Bu tepkiyi tahrik edenlerden kimi, yapılmış olan devrimlerle yitirdikleri çıkarlara ve güce yeniden kavuşma olanağını arıyordu; kimi de, halkın bilinçlenmesini sağlayacağını, gücünü arttıracaklarını ve er-geç halk yararına altyapı devrimlerine yol açacağını bildikleri veya sezdikleri demokrasiyi, göz korkutucu bir duruma getirerek, önlemek istiyorlardı.

Oysa, Atatürk'ün devrimci hareketini sürekli kılabilmek için, siyasal iktidar etrafında, tek partili rejimle örülen duvarları mutlaka yıkmak, o duvarlarda mutlaka gedikler açmak gerekirdi. Devrimci hareket, çıkarıcı ve tutucu çevreleri aşip geniş halk topluluklarına ancak o zaman ulaşabilirdi.

Bu olanak, ancak, 1945'te girilen üçüncü çok partili demokrasi denemesinden sonra sağlanmaya başlayabilmiştir.

6-Demokrasi ve Devrimcilik

TEK PARTİLİ REJİM

Bugün, devrimciler arasında, devrimci olduklarını, ve halk yararına yeni devrimler istediklerini söyleyenler arasında, az sayıda da olsa, gerçek, demokrasinin tek partili rejim olduğunu söyleyenler var. Atatürk dönemindeki tek partili yönetimi gerçek demokrasi sayanlar, halkçı devrimlerin, altyapı devrimlerinin ancak öyle bir yönetimde, öyle bir "demokrasi" de yapılabileceğini ileri sürenler, yazarlar, bu düşüncüyü yaymak için dergiler çıkaranlar var.

Gücünü Yitiren Dönem

Oysa, tek parti dönemi, yeni atılımlar, yeni devrimler yapabilme gücünü yitirmiş bir dönem olarak kapanmış, geride kalmıştır.

O dönemde, güçlülerin en güçlüsü sayılan Atatürk vardı başta... Devletin ve tek partinin başında... Bugün yeniden tek partili döneme dönülecek olsa, herhalde Atatürk'ten daha güçlü bir önder bulunamaz. O dönemde bile, Atatürk kadar güçlü bir önderin geniş yetkilerle başta bulunduğu bir dönemde bile başarısız olan bazı devrimler, şimdi, öyle bir rejimle, Atatürksüz nasıl başarılabilecektir?...

O dönemde, Atatürk, iki kez, Meclis kürsüsünden, toprak reformu istemiştir; ama toprak reformuna girişme olanağını bulamamıştır.

Türkiye'de toprak reformu henüz gerçekleşmemiş olsa bile, gerçekleşebileceği evreye, uğrunda köylülerin mücadele açabileceği bir evreye, ancak, çok partili demokratik rejime geçildikten 20-30 yıl sonra girilebilmiştir.

Demokrasiye Karşı Kuşku

Gerçi, 1945'teki çok partili demokrasi denemesinin ilk aşamalarında, o zamana kadar yapılmış devrimlere karşı veya yeni yapılmak istenen devrimlere karşı tepkiler, ilk iki deneme sırasında olduğundan daha az şiddetle fakat daha yaygın olarak, yeniden ortaya çıktı. Bu, bazı aydın devrimci çevrelerde, demokrasiye karşı kuşku ve güvensizlik uyandırdı. Halkın, devrimlere, devrimciliğe karşı olduğu kanısını uyandırdı. Halk iradesine ve genel oya dayanan bir siyasal rejimle, ne o zamana kadar yapılmış devrimlerin korunabileceği ne de yeni devrimlerin yapılabileceği kaygısı, bir çok aydın çevrelerde yerleşmeye başladı.

Bu arada, devrimci olmayan bazı sözde aydınlar da, toplumdaki tepkileri, halkın, aslında bir altyapı devrimi özlemesinden, fakat bu özlemini giderememesinden gelen, ama henüz yeteri kadar bilinçli olmayan tepkisini, kendi çıkarlarına uygun olarak kullandılar; asıl anlamından ve amacından saptırdılar. Bir gerici eğilimi gibi gösterebilmeyi başardılar.

Dikta Özlemcileri

Otoriter rejim özlemcileri, dikta özlemcileri, Türkiye'de gerçek devrimler yapabilmek için bir dikta rejimi gerekli olduğunu düşünenler, Türkiye'de bugün de var... Sayıları azalmıştır. Ama azalan kadarının demokrasiye karşı vaziyet alışları daha yoğunlaşıp sertleşmiştir.

DEMOKRASİNİN BİR ÖZELLİĞİ

Demokrasinin bir özelliğini kabul etmek, içlere sindirmek gerekir: Gerçek demokrasinin özgürlük ortamında, ilerici akımlar kadar gerici akımlar da daha serbestçe ve daha taşkınca yüzeye çıkar.

Nitekim, Türkiye'de de demokrasi, ilerici akımların yanı sıra, o arada ilericiliği yozlaştırarak eskimiş dogmalara saplananların yanı sıra, gerici akımların da oluşmasına yol açmıştır.

Buna, eğitim sisteminde meydana getirilen ikiliğin olumsuz etkileri de eklenince, Atatürk devrimlerine karşı tepkiler, yer yer ve zaman zaman, kaygı verici ölçülere varmıştır.

Fakat, bir yandan da, Türkiye'de artık, hükümete, devlete rağmen bile, o devrimleri korumaya kararlı diri güçlerin, yeni kuşakların yetişmiş olduğu gözler önündedir. Bu güçler, bu kuşaklar, etkinliklerini, iktidar himayesindeki bir gericiliğe karşı direniş ve mücadele olanaklarını, demokrasiden, demokrasinin sağladığı

hak ve özgürlüklerden almaktadırlar.

Üstelik, Atatürk devrimciliğini kendi doğrultusunda daha ileri götürme, altyapı devrimciliği aşamasına erişirme akımı, ancak, çok partili demokratik rejimde, özellikle 27 Mayıs Anayasası'nın sağladığı geniş özgürlükler içinde, ortaya çıkabilmiş ve güçlenmeye başlayabilmiştir.

DEMOKRASİYE YÖNELMİŞ DEVRİMLER

Günün birinde, Atatürk devrimleriyle demokrasi arasında bir seçme yapmak zorunda kalınırsa, demokrasiden vazgeçmek pahasına Atatürk devrimlerini seçecek aydınlarımız vardır. Bunlar, Atatürk devrimleri yaşamazsa Türk ulusunun da yaşayamayacağına inanmış kimselerdir.

Atatürk Devrimleriyle Demokrasi Arasında Bağdaşmazlık Yoktur

Fakat, günün birinde öyle bir seçme yapmak zorunda kalabileceğimize ihtimal verirken yanılmaktadırlar. Atatürk devrimlerini belki de biraz yanlış veya eksik anladıkları için böyle bir ihtimali akıllarına getirebilmektedirler.

Atatürk devrimlerini benimsemiş, o devrimlerle yetişmiş kuşaklar erginlik çağına ulaştıktan sonra, devrimlerle demokrasi arasında her türlü bağdaşmazlık ihtimali ortadan kalkmıştır. Bağdaşmazlık şöyle dursun, devrimlerle demokrasi, artık, Türk ulusu için, birbirinden ayrılamaz, birbirinden ayrı düşünülemez duruma gelmiştir.

Özgürlüğe Ve Demokrasiye Hazırlanış

Atatürk devrimlerine biraz dikkatle eğilirsek görürüz ki, bu devrimlerin ve bu devrimlere temel olan ilkelerin hemen hepsinde, bizi özgürlüğe alıştırmak, özgür düşünceye kafalarımızı açmak ve Türk toplumunu demokrasiye hazırlamak amacı güdülmüştür.

TBMM Ve Cumhuriyet

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kuruluşu ve Cumhuriyet ilanı hiç kuşkusuz, demokrasi yolunda atılmış ileri adımlardır.

Halkçılık

Halkçılık ilkesi, ve egemenliğin kayıtsız şartsız ulusta olduğu kuralı da, Atatürk'ün demokrasiye yönelişinin açık belirtileriydi.

Laiklik

Laiklik ilkesi ve devrimiyle, kafalarımız, bağnazlığın ve dine sonradan eklenen hurafelerin, yüzyıllar boyunca çizdiği düşünce sınırlamalarından, yasaklarından, tabularından kurtarılmaya başlamıştır. Bu yoldan getirdiği düşünce ve vicdan özgürlüğü ile, Atatürk, bir yandan, Cumhuriyet'e kadar ayrı ayrı cemaatler olarak yaşamış Türkleri her türlü din ve mezhep ayrılığının üstünde, bağdaşık bir ulus kimliğine kavuşturmuş; bir yandan da, hızla değişen dünyaya ayak uydurabilmemiz, uygarlığın yeniliklerini kolaylıkla benimseyebilmemiz olanağını sağlamıştır.

Laiklik, kimseyi kendi düşünce ve inançlarından ayrılmaya asla zorlamaksızın, başkalarının düşünce ve inançlarına saygılı olmaya, başka düşünce ve inançtaki kimselerle de ulusun iyiliği, devletin esenliği için el ele çalışmaya bizi alıştırmıştır.

Bir başka deyişle, laiklik, demokrasinin temel gereği olan toleransı, eski geleneklerimiz arasında bulunmakla beraber sonradan yitirilen toleransı, Türk toplumuna yeniden yerleştirmeye başlamıştır.

İnsan Kafasına İnanan İnsan

Tarihte, bağnazlık ve hurafeleri, eskiyen dogmaları yıkmış başka devrimciler de vardır. Fakat onlardan çoğu, yıktıkları bağnazlığın, hurafelerin veya dogmaların yerine başka bağnazlık ve hurafeler, başka dogmalar getirmişlerdir; bunlara dayanarak kendi egemenliklerini sürdürmeye çalışmışlardır.

Atatürk ise öyle yapmamıştır. Yıktığı bağnazlıkların, hurafelerin, dogmaların yerine yenilerini kurmamıştır.

İnsan kafasına güvenen insandı Atatürk. Akli işleyebilen insanın, kafası hurafelerden, baskılardan, yasaklardan kurtarılınca, kafasının pencereleri her türlü düşünce akımına açılınca, zamana ve koşullara göre, en doğru yolu kendi kendine bulabileceğine inanırdı. Atatürk, önderliğini bu yolda kullanmıştır: İnsanları kendi kendilerinin önderi haline getirebilme yolunda onlara önderlik etmiştir.

Öylelikle de, insanların kendi yollarını kendileri bulma, neye inanacaklarını kendileri kararlaştırma rejimi demek olan demokrasinin başta gelen koşullarından birini gerçekleştirmiştir.

Kadına Eşitlik

Kadınlara eşitlik tanımakla Atatürk, demokrasiyi gerçekleştirme yönünde daha ileri bir adım atmış; demokratik görgü ve davranışı evlerin içine kadar sokmuştur. Kadınlara eşitlik tanınmakla, yalnız kısmen kafesler ardında saklı büyük bir insan gücü iş hayatına kazandırılmakla kalmamış; aynı zamanda da, çocukların, karşılıklı saygı ve sevgi göreneği içinde düşünce ve tartışma özgürlüğüne daha evlerinden, aile ocaklarından alışıarak yetişmeleri sağlanmıştır.

Dil Devrimi

Dil devrimi ile, Atatürk, kulaklarımızı karanlık sözlerden, kafalarımızı kalıplaşmış düşünce ve deyişlerden kurtarmıştır. Konuşmamızı, yazışmamızı, bir mutlakiyet ve saltanat rejimi geleneklerinin yığıldığı, körükörüne bağlılık ve kulluk ifadelerinden ayıklamıştır. Yabancı kelimeleri dilden temizleme çıkırını açarak, duyduğumuz ve kullandığımız sözcüklerle kafalarımız arasındaki yabancılığa, anlaşılmazlığa son vermiş; bizi, anlamlarını bildiğimiz, köklerini, kuruluşunu bildiğimiz, içini dışını görebildiğimiz sözcüklerle düşünüp yazma, konuşup anlaşma olanağına kavuşturmuştur.

Dil düşüncenin aracıdır. Dilimize egemen olmadan düşüncemize egemen olamazdık. Düşüncemize egemen olmadan da özgür düşünemezdik. Dil devrimi ile, Atatürk, düşünce ve anlatım özgürlüğünün bir temel koşulunu daha yerine getirmiştir.

Tarih Kuramı

Bazı kimselerin hala küçümsediği, ciddiye almadığı tarih kuramı ile, Atatürk, bizi, dar bir tarih görüşünün sınırlarından kurtararak, insanlık tarihinin enginliğine çıkarmış; Batı uygarlığının, demokratik Batı kültürünün beşiği olan Anadolu'yu, öz yurdumuz olarak; ve Anadolu tarihini kendi ulusal tarihimizin bir parçası olarak benimsememizi sağlamıştır. Böylelikle kafalarımız, birçok başka uluslarınkinden daha çok, bütün uygarlıklara, kültürlere açılmış; o yönden de özgür düşünceye ve geniş görüşlülüğe alışmaya başlamıştır.

Amaç: Demokrasi...

Kısacası, bütün bu örneklerden görülüyor ki, Atatürk'ün devrim hareketi, bir ulusu kısa zamanda demokrasiye hazırlamak, demokrasiden başka bir rejimle yaşayamaz duruma getirmek için ne tedbirler düşünmek mümkünse, o tedbirlerin toplamıdır.

Demokrasiyle bağdaşmazlık şöyle dursun, bu devrimler, demokrasi için en sağlam temeldir.

Sonunda demokrasiye varılmadıkça, bu devrimler boş ve amaçsız kalırdı, amacına ulaşmamış olurdu.

SAVAŞ İÇİNDE DEMOKRASİ

Atatürk'ün demokrasiye inancı daha Kurtuluş Savaşı'nda belli idi.

Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda Türk ulusu yenilmiş, Osmanlı Devleti çökmüş, topraklarımızın büyük kısmı dünyanın en güçlü devletlerince işgal edilmişti.

Atatürk'ün Samsun'a çıkıp Kurtuluş Savaşı'nı başlatmasından sonra üç-dört yıl içinde ise, Türkiye yeniden bağımsızlığına kavuşmuş ve güçlü, diri bir devlet olarak ortaya çıkmıştır.

Oysa, 1918'de dünyanın en güçlü devletleri önünde dize gelen halk, birkaç yıl sonra bütün o devletleri dize getiren halkla aynı halktı. İşgal kuvvetlerine yenilen asker, birkaç yıl sonra o kuvvetleri yenen askerle aynı askerdı. Muzaffer Türk ordusunun başındaki Mustafa Kemal ve arkadaşları bile mağlup Osmanlı ordusunun da başındaki kumandanlar arasında idiler.

Nasıl oluyordu da aynı halk, aynı asker, aynı kumandanlar, sayıca artmamış fakat belki eksilmiş, maddi olanaklar bakımından zenginleşmemiş fakat yoksullaşmış olmalarına rağmen, önünde dize geldikleri o amansız kuvvetleri birkaç yıl içinde dize getirebiliyorlardı?

Mucizenin Sırrı

Bu mucizenin sırrı nerede idi?

Bu mucizenin sırrı, Kurtuluş Savaşı'nda egemenliğin millete verilmesinde idi. Türk tarihinin en ileri demokrasisini, Atatürk, Kurtuluş Savaşı içinde başlatmıştı. Kendi iradesini, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde beliren millet iradesine bağlamıştı. O Millet Meclisi, Ankara'da, düşman kuvvetlerinin top sesleri altında toplanmakta, Başkumandan Mustafa Kemal'i bile, kıyasıya eleştirip denetleyebilmekte idi.

Zafer bu kadar demokratik bir rejim içinde kazanılmıştı.

Türk halkı, tarihinin hiçbir devresinde kölelikten geçmemiş, onurlu bir halktı. Atatürk, böylesine onurlu bir halkın, ancak kendi kaderine hakim olduğu zaman güçlü ve verimli olabileceğini; böyle bir halkın içinde kapalı kalmış enerjinin, ancak, özgürlük düzeninde harekete geçebileceğini anlamıştı.

Savaştan Sonraki Ara Veriş

Bu anlayış ve inanışlardır ki, Atatürk, kurtuluştan sonraki devrim hareketiyle, demokrasinin devlet yönetimine en verimli biçimde, en gerçek ölçüler içinde uygulanabilmesini sağlayacak ortamı hazırlamaya girişmiştir. Demokrasiye, ancak, o ortamı hazırlayabilmek ve demokrasiyi bütün koşullarıyla kurabilmek için ara vermiştir.

DEMOKRASİDEN VAZGEÇMEKLE ATATÜRK ÇAĞINA DÖNÜLEMEZ

Atatürk çağının yaratıcılığını, canlılığını özleyenlerimiz çoktur. Fakat o yaratıcılığa, canlılığa bundan böyle ancak, özgürlük içinde, demokratik rejim içinde, yeniden kavuşmayı umabiliriz.

Devrimler uğrunda veya Atatürk çağının yaratıcılığını yeniden diriltebilmek uğruna demokrasiden vazgeçmemiz asla gerekmediği gibi, demokrasiden vazgeçmekle, Atatürk kadar güçlü bir önder bile bulsak, o yaratıcılığa ve canlılığa yeniden kavuşabileceğimiz düşüncesi boş bir hayaldir.

Atatürk çağının yaratıcılığı, canlılığı, o çağdaki bütün devrimci hareketin, özgürlüğe, demokrasiye bir yöneliş olmasından, demokrasiye doğru bir atılış olmasındandı.

Demokrasi ülküsünü bırakmış, demokrasi umudunu yitirmiş olarak Atatürk çağına dönmeye kalkışmak, Atatürk için en acı yenilgi olur. Atatürk'ü amaçsız bırakmak olur. Ölümsüz dediğimiz Atatürk, ancak o zaman gerçekten ölür.

Atatürk devrimleri, kafalarımızı özgür düşünceye açan devrimlerdi. Atatürk çağına yeniden dönelim diye demokrasiden vazgeçersek, yani kafalarımızı, özgür düşüncenin ışığına kapatırsak, Atatürk çağının aydınlığına, yaratıcılığına, canlılığına değil, ancak, Atatürk öncesinin karanlığına, sönüklüğüne ve umutsuzluğuna dönmüş oluruz.

7-Halka Haksızlık

YANLIŞ BİR VARSAYIM

Türkiye'de demokratik rejim içinde, genel oya dayanılarak halk yararına devrimler yapılamayacağını, bir altyapı devrimciliğine girişilemeyeceğini sananların, bu sanıları, bir yanlış varsayıma dayanmaktadır.

Bu yanlış varsayım şudur:

Bu kimseler sanırlar ki, Türkiye'de halk, kendi çıkarlarını idrak edememekte, görememektedir ve göremeyecektir. Halk, kendi çıkarlarına karşı vaziyet almaktadır.

Oysa, böyle bir iddianın, böyle bir varsayımın doğruluğunu, geçerliğini gösterebilecek hiç bir kanıt yoktur ortada.

Devrim olarak bugüne kadar neler yapılmıştır da halk bunlara karşı çıkmıştır. Ne ölçüde ve nasıl karşı çıkmıştır?... Daha doğrusu, gerçekte karşı çıkan, halk mıdır?... Şimdi bunlara bakalım!...

GERÇEK DEVRİM ALTYAPI DEVRİMİDİR

Gerçek devrim, altyapı devrimidir. Yani, üretim ilişkilerini yeniden düzenleyen ve ekonomik güce el değiştiren devrimdir.

Şimdiye kadar Türkiye'de bu anlamda bir devrim, ekonomik güce el değiştiren bir devrim, bütün olarak ve köklü olarak yapılmış değildir.

Osmanlı Reformları Sömürüyü Arttırmıştır

Osmanlı çağının son dönemindeki yenileşme hareketlerine, reformlara bakacak olursak, bunlar, üretim ilişkilerini halk yararına yeniden düzenleyen devrimler değildi. Tersine, o dönemde yapılan reformların hemen hepsi, halkın ezilmesini, yoksullaşmasını, topraksızlaşmasını arttırıcı, iç ve dış sömürüyü yoğunlaştırıcı nitelikte reformlardı.

Osmanlı Devleti'nin son dönemindeki bu reformlarla, bu yenilik hareketleriyle ki, Türkiye'de toprak ağalığı ve aracılık güçlenmiştir. İş adamlığı yapan azınlıkların gücü artmıştır ve yabancıların Türkiye'deki sömürü olanakları genişlemiştir.

Cumhuriyetten Sonraki Devrimler Üstyapı Devrimleriydi

Osmanlı çağından sonra, Cumhuriyet çağında yapılan devrimlerden de çoğu, üstyapıyı etkileyen, yalnız siyasal, yönetsel ve tüzel kurumları, örgütleri, davranış ve töreleri ilgilendiren, kapsayan devrimlerdi.

Bunu söylemek, Cumhuriyetin ilk döneminde yapılan devrimlerden çoğu için, "üstyapı devrimlerinden ibaretti" demek, Atatürk'e yönelmiş bir eleştiri gibi görülmemelidir.

Koşullar Ancak Onlara Elverişliydi

Çünkü, daha önce de belirttiğim gibi, o dönemdeki koşullar içinde, daha başka türlüünü yapmak kolay değildi, belki mümkün de değildi. Çünkü yeni rejimin dayanmak zorunda olduğu güçlü çevreler, hiç değilse bir süre için dayanmak zorunda olduğu güçlü çevreler, her türlü altyapı devrimine kesin olarak karşı idiler. Bu devrimleri önleyebilecek, engelleyebilecek durumda idiler.

Öte yandan, o dönemde, altyapı devrimciliği düşüncesi, kavramı, daha dünyada yeni yeni geliyordu. Henüz çok karanlık bir kavramdı bu. Yolu yöntemi belirsiz bir kavramdı. Gene daha önce belirttiğim gibi, az gelişmiş veya yoksul ülkeler için tutarlı ve geçerli gelişme yöntemleri de henüz o yılların dünyasında oluşturulmamıştı. O yılların Türkiye'sinde, ekonomik ve sosyal sorunları derinliğine inceleyip çözümleyebilecek, bu alanda devlet adamlarına inandırıcı öneriler sunabilecek, yeterli ve geniş bir iktisatçı ve sosyolog kadrosu da yoktu.

Bu Aşamadan Geçmek Gerekliydi

Kaldı ki, Türkiye'nin muhtaç bulunduğu altyapı devrimlerine girişebilmek için, esasen, bir üstyapı devrimciliği aşamasından geçmek gerekliydi.

Üstyapı devrimleri, gerçek devrimin, altyapı devrimciliğinin kaçınılmaz hazırlıkları niteliğindeki ön devrimlerdi.

ALTYAPI DEVRİMCİLİĞİNİN GEREKLERİ

Halk Yönetimine Geçiş

Altyapıya kadar inen yeni devrimci atılımlara başlayabilmek için, örneğin, siyasal kurumların, özellikle devlet biçiminin değişmesi gerekliydi. Saray yönetimi yerine, halk yönetimi yolunda bir adım atılması gerekliydi. Atatürk önce bu devrimi gerçekleştirdi. Bir üstyapı kurumu olan devlet biçiminin değişmesini sağlayan Cumhuriyetçilik devrimini başardı.

Bağnazlığı Yeniş

Gene bir üstyapı devrimi sayılan laiklik devrimiyle, din ve devlet ayrımı Türkiye'de gerçekleşmiş oldu. O zamana kadar her türlü yeniliğin karşısına dikilen, özellikle halk yararına bütün yeniliklerin karşısına dikilen, ve dinin ters yorumlanmasına, dinsel duyguların saptırılıp istismar edilmesine dayanan bağnazlık engeli, ancak laiklik devrimi yapıldıktan sonra yenilebilir veya zayıflatılabilirdi.

Sorunların Yüzeye Çıkışı

Bir altyapı devrimini sıhhatli biçimde yapabilmek için, toplum sorunlarının yüzeye çıkması, serbestçe tartışılabilmesi gerekir. Böyle bir serbest tartışma ortamına, laiklik devrimi yapıp da bağnazlık kırılmadan geçilemezdi. Çünkü Türkiye'de, laiklik devrimi yapılmadan önce, hemen her yeni düşüncenin, hemen her yeni hareketin tartışılması, bırakınız tartışılmayı, önerilmesi bile çok güçtü; ya hukuken ya da fiilen yasaktı. Önce bu yasaklar ortadan kaldırılmalı, bu tabular yıkılmalı idi ki, ondan sonra meydana gelecek serbest tartışma ortamında, toplumun gerçek sorunları yer altından yer üstüne çıkabilsin, gizli düşünceler açıklığa kavuşabilsin, bilinçdışı özelemler bilinçlenebilsin...

Ulus Durumuna Geçiş

Öte yandan, Türkiye'de altyapı devrimciliği aşamasına geçebilmek için, Türk toplumunun ilkin bir ulus durumuna, bütünlük taşıyan bir toplum durumuna girebilmesi gerekli idi. Dağınık bir cemaat yapısından, ulusal birliğe dönüşülebilmesi gerekli idi. Bu da, ancak, Atatürk'ün, milliyetçilik ilkesi ve devrimiyle sağlanabildi.

Kadın Haklarının Önemi

Kadın hakları alanında yapılan devrim de bir üstyapı devrimi sayılır. Fakat ilkin bu devrim yapılmadan, altyapı devrimciliğine geçmek çok güçtü. Çünkü, kadınlar özgürleşmeden, Türkiye'de gerçek bir özgürlük ortamı gelişemezdi ve Türk halkının tüm gücü harekete geçirilemezdi.

Geleneksel Toplumdan Yeni Topluma Geçiş

Bunlar dışında, daha biçimsel ve yüzeysel sayılabilecek başka bazı üstyapı devrimleri yapılmıştı. O arada, yazı devrimi, giyim-kuşam devrimi yapılmıştı. Bunların da değeri küçümsenemez. Çünkü bunlar, Türkiye'yi yeni atılımlara hazırlayabilmek için gerekli olan bir koşulu, geçmişle, eskimiş geleneklerle, yabancı törelerle bağılıktan kurtulabilme koşulunu yerine getirme bakımından gerekli reformlar, devrimlerdi. Örneğin, yazı devrimi ile Türkiye'de, önemi küçümsenemeyecek bir kültür devrimi başlatılabilmektedir. Giyim-kuşam devrimi ile, Türkiye'nin, geleneksel toplumdan yeni topluma geçişi hızlandırılabilmiştir.

Sanayi Toplumuna Geçiş

Atatürk'ün devletçilik ilkesinin uygulanmasıyla, sanayi toplumuna geçiş evresine girilebilmişti. Sanayi toplumuna geçiş yolunda ilk adımlar atılmadan, bir ölçüde ilerlenmeden, gerçek altyapı devrimlerini başarmaksa olanaksızdı. Başarmak şöyle dursun, başlatmak bile güçtü.

Halkçılık Ve Devrimcilik İlkeleri

Bütün bunlardan daha önemli olarak, Atatürk, halkçılık ve devrimcilik ilkelerini benimsemişti. Bu ilkeler de, zemin ve ortam hazırlandıktan, üstyapı devrimleriyle yol açıldıktan, engeller aşıldıktan sonra yapılacak yeni devrimlerin yönünü ve niteliğini gösteriyordu.

Halkçılık ilkesine göre, ileriki aşamada atılacak, adımlar halk yararına olacaktı... Üretim ilişkilerini halk yararına değiştirme yönünde olacaktı

Devrimcilik ilkesine göre de halk yararına yapılacak bu değişiklikler devrimci yöntemlerle gerçekleştirilecekti ve devrimcilik sürekli olacaktı.

İLKELERİN GEÇERLİLİğİ

Atatürk'ün ortaya koyduğu benimsediği bütün temel ilkeler, CUMHURİYETÇİLİK, MİLLİYETÇİLİK, HALKÇILIK, DEVLETÇİLİK, LAİKLİK, DEVRİMCİLİK ilkeleri, bugün de geçerlidir. Hep geçerli olabilecek niteliktedir.

Atatürk'ün sağlığında yapılmış devrimlerden bazısı, bugün vardığımız aşamadan bakıldığında, o günlerde görüldüğü kadar önemli görülmeyebilir. Fakat Atatürk'ün benimsediği 6 temel ilke, ilk ortaya konduğu gündeki kadar önemli ve geçerlidir. Hatta bu ilkelerin Türk toplumu için değeri, zaman geçtikçe daha iyi anlaşılmaktadır.

Devrimci davranışın gereği, yapılmış devrimlere bağlanıp kalmak, o devrimler çerçevesine bir kale örüp o kalenin içine sıkışmak kalmak, yapılmış devrimlere yalnız bekçilik, koruyuculuk yapmak değildir.

Devrimciliğin gereği, yeni atılımlarla, yeni devrimlerle belirli bir ölküye doğru ilerlemektir. Atatürk devrimciliğinin de gereği, Atatürk'ün ilkelerinden hareket ederek, o ilkeler yönünde, o ilkelerin kuralları içinde, yeni atılımlarla, Atatürk'ün ölküsüne doğru ilerlemektir. Gerçek Atatürk devrimciliği budur.

HAZIMSIZLIK DEğİL AZIMSAMA

Özetlersek, Cumhuriyetin ilk döneminde yapılmış olan devrimler, daha çok üstyapı devrimleriydi. O dönemde, o dönemin koşulları içinde yapılması olanağı bulunan ve daha sonraki devrimlere girişmeden önce, çok partili demokratik rejimi kurmadan ve altyapı devrimlerine geçmeden önce yapılması gereken devrimlerdi bunlar.

Ne var ki, Cumhuriyetin ilk döneminde yapılmış bu üstyapı devrimlerine, geniş halk topluluklarının bağlanması, bir bölüm aydınlar kadar sıkı sıkıya bu devrimleri benimseyip tutması, hele bunları yeterli bulması beklenemezdi.